

Utazás Felsővároson

Régi büszke polgárokról — Tiszlelgő látogatás a temetőben. —
Az utolsó hajóépítő mester

(A Délmagyarország munkatársától) Nyári alkonyatokon szeretek Felsővároson bolyongani. Szerid, derűs utcái, fái a legfinomabb mezővárosi hangulatot adják, itt rezeg legjobban a múlt, itt a régi történetek emlékei, amiknek színhelye csak Felsőváros lehetett. Mert hogy is történhetnék bármi más részen! Maga a Palánk se olyan fontos sokszor, mint az ősi települő hely, a módos és büszke polgárok fészke, nagy vagyonsodások kiinduló pontja. A belvárosba ellátogat az ember, de Felsővároson ott van Amerre ellát a szem, tele a Tisza vizimalommal, úgy csipkéz ki a hosszú partot, mint slinger az alsószojnyát. Helyben készült minden részük, akárcsak a hatalmas hajóké, amelyeken gabonát szállítanak és világot látnak embereink. Viharvert hajókormányosok, akik épp úgy nem tanultak meg úszni, mint ahogy a matróz-szerű ember is belefut a Tiszába, ha egyszer leveri a fedélzetről valamely mérges vihar

Hajóépítő dinasztia

alakul ki, a Zsóterok a Terhesek, a Kopaszok nagy vagyoni szerezték a mesterségen, el is költik Istent segítségéül. Ha nem éppen mindig ők, az údók minden esetre, úgy, hogy ezekből a vagyonokból semmi sem maradt. Éppilyen különös, szinte fátumszerű dolog, hogy a százötven-kétszáz esztendő előtti családok, hatalmas, köztisztviségeket viselő, dinasztiai szétomlottak, kihaltak, elcsökevényesedtek, alig van belőlük hirmondó valamelyik kishivatal rejtekén. Közszereplő tagjai csak a Temesváryaknak vannak, az Aignernek most indulnak neki újból.

Mindenhová eljutottak a szegediek, az úgynevezett „nagykocsisok” bejárták fuvaraikkal az egész országot. Szegeden is ismerték az ötösfogatot, nem debreceni specialitás az. Vitték a száritott halat szerte-szét, a mindig kiváló szegedi szappant és hozták haza Brassóból a posztot, Erdélyből a világ legtokéletesebb fagygyógyvertóját, Lőcséről a finomra szőtt vásznat, patyolatot, Baranya déli részéből a gesztenyét, amiért — ha már itt tartottak — átrándultak Szlavóniába is, mert annál édesebb lisztű az, minél délebből származik. Ha pedig megvolt a fuvar, felhasználták szállításra is. Aigner Mátyás, a legrégebb szegedi fűszerüzlet megalapítója, egyúttal nagyfuvaros is volt, mert ez a foglalkozás nemcsak a külső költségeket apasztotta a saját számára való szállításhoz, hanem jelentékeny hasznot is hozott.

Parasztrófoloknak hívták a felsővárosi módos gazdákat, lévén bennük nagyobb gőg, mint akárhány arisztokratában. De meg az életmódjuk szintje is olyan magas volt, gavallériából annyira nem sajnálták a pénzt, hogy legendák maradtak fenn utánuk, milyen szépen tudták elszórni. Ne sajnálja senki, ha többet spóroltak volna meg belőle, azt is elköltötték volna az utódok. Vagy elmegy különböző összeomlásoknál, mikor komolyan kezdik szabályozni a Tiszát s vadul kattanó gőzhajókerekek háborgatják meg lomha pihenésükben a mázsásra hizott harsákat a fenék iszapjában. Nem használt itt a makacs csak azért is, épp oly keveset a majd megmutatott én, — a régi módú hajók kikerültek a forgalomból, folyópartra cövekelve, házak elé bús-

ke dísznek a faragott örök. Ezekből is alig látni már itt-ott hirmondót, lassankint közlekedési akadály lett a hajdani büszkeség, száraz tüzeltő a vizimalom, amiből a század első éveiben kelepelt még néhány a szintén emléket jelentő szeszgyár tájékan.

Felsővároson

laktak a görög, meg a szerb kereskedők is, a hatalmas Damjanovics, Szubits, bálóval, szürokkal, kátránnyal láták el a a polgárságot, de a fűszerkereskedelemben is jeleskedtek. Az öreg Haris (közneve: Manódi) volt a tapló legbiztosabb bevásárlási forrása, bár a veszedelmes nyelvű felsővárosiak szerint mikor leégett a háza, mindene odaveszett, csak a táplókészletét kerültek el a lángok. Képzelték, milyen lehetett, hogy a tűz nem fogott rajta.

Mikor Felsővárosra megyek, legelőször is a temetőben teszem tiszteletemet.

Annyi régi jóemberem van már ott, hogy ők adják az ismerőseim jelenlény részét és sokkal megnyugtatóbbak az élőknél, mert nem bántanak senkit. Bántani csak az élő tud, egyre jobban kifejezve magában a kellemetlen tulajdonságokat, idegen bolygók kozmikus hatásától felpiszkalva, fönkreteve idegileg.

— De rossz korban születél, halom a kriptá mélyéből, mikor leülök a sirra. Látod, mi előre siettünk, nem vártuk meg a dolgok végét, akárcsak a rab, aki a rászábot tiz esztendőből aránylag könnyen elvisel kilencet és háromnegyedet s akkor szöklék meg.

Ha az ember látná a csontjait, azt is észrevenné, hogy vigyorog a koponyájuk. Micsoda hatalmas ez a földöntúli malícia, mennyit tudnak már ők s milyen bizonytalanul topognak mi a sárgolyó utvesztőiben!

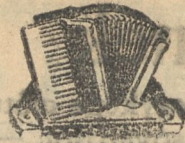
Azt se higgye senki, hogy csak a másvilágon találkoznak s szellemutakon beszélnek meg a mi dolgainkat, — oh, összekerülnek ők a csontházban is, a kilakoltatás idején egymásra dobálva társadalmi rangkülönbség nélkül, immár egyformáknak minősítve, a nemek küzdelmében, korhátárokat mellőzve, ha nem fizették le érettség az angóriát további harminc esztendőkre. A földön nincs öröklés, kilencvenkilenc éves bérleti szerződést is csak a külső telepések kapnak, hogy az unokáik is reszketve figyeljék a nagy havakat, meg a Tisza tavaszi áradását.

Ezért nem találni annyi, meg annyi sirt. Az új emberek itt is kidurják helyükből a régieket, bár elfogynak, elkövekeznek idegenbe a hozzátartozók is, a kegyelet pedig kényelmeskedve tör magának új utat és elfelejt emlékezni. Ezért áll meg az ember térdig erő föl közepén, mikor megbotlott valamiben. Nini, ez kereszt volt valamikor s most korhadó állapotban az anyaföldet terméke nyit! Hogy ki fekszik alul, azt élő ember aligha állapítja meg. Itt felejtették, legalább is addig, amíg szükség lesz a parcellára.

A gyevi temetőről

esik általában a legkevesebb szó, olyan annak a kivülből eső része, mintha hatósági parancsra vetették volna be fűmaggal s itt járstanának bujcskát pajzán kuszónövények.

Öreg asszonyok locsolnak egy-egy

Ingyen-es tanítás! **Tangó és szál-harmonika**
ujdonságok, minden más hangszer is, jótállással olcsón, nagy választékban **STEINER** hangszerüzemben, Szeged, Kelemen u. 7. Gépekkel ellátott készítő- és javító műhely!

sirt, mesélik fogatlan társuknak, hogyan is volt, mennyit betegeskedett az Istenben boldogult és mi volt az utolsó szava. Semminek nincs akkora fontossága, mint ennek. A hosszú élet eliramlott, szarkalábakat irt gyors futásban arcra-lelékbe, viharok elesenededtek, elfelejtődtek, de az utolsó szó élni fog, amíg a mesemondója lélegzetet vesz. Im már csakis annak van jelentősége.

Magunk sem jártunk itt négy éve, mikor egy félbolond tacsó áldozatát, a csupa gráciából font Inceze Klári doktornőt temettük. Hogy miért hozták éppen ide, azt nem tudjuk, nem is keressük, de gondozott, finom síremléke magasan kiemelkedik a sorból a föld mentén.

— Van-e nevezetes lakója a temetőnek? — kérdezzük az egyik néni.

— Hogy volna, lelkem? A legszegényebbek temetője ez, a somogyitelepiket is ide hozzák.

A felvilágosítással nincs megelégedve a másik néni, szaporán helyrehozza hát a hibát.

— Már hogyne volna nevezetes! Amott balra fekszik az X kocsmáros, majd elvezetem.

Megköszönöm a készséget, magam szeretem az utaimat járni, keresztül-kasul, ahogy jön, így akadok egy kő-sírra, amely azt hirdeti, hogy itt nyugszik:

Molnár Imréné Csikos Terézia
Élt 100 évet
† 1938

Határozottan van ezen a legszegényebb helyen is néhány áldozatkészségről, kegyeletről, tanuskodó síremlék, kiképzett kőmunka, virágültetvény, de pillanatra elámulok, mikor kerese, hogy ki pihen alattuk. Az egyik révkormányos volt, a másik rendőrségi őrpáncsnok, a harmadik kiérdemesült tüzlőt. Ők a temető mágusai. Megható a szegénységnek ez a jó értelemben vett hálkódása, kérek is mindenkit, hogy ne ütközzék meg rajta. Az egyszerű, igába fogott, ember életében olyan kevés a kiemelkedő pont. Vergődik, küzködik, lekicsinylés éri, méltatlan bánásmód, de a halálában felmagasztosul. Tudja előre, hogy a szép temetés mindenért kárpótlást ad, ha aztán a sírja előtt is megállanak magános vándorok, ahogyan most énteszem, a halott megkapta az elégtelt és hiszem, hogy jól érzi magát.

Ezért iratkoznak be három-négy temetkezési egyletbe, a Hajóséba mindenesetre és ezért kötik leendő özvegyük lelkére az utolsó pillanatoknál jóval előbb.

— Aztán szép legyen a temetésem, hozzák ki a zászlókat és idejében érteseték szót a kőfaragóval. Marad rá pénz elég.

— Nem költök én abból másra egy árva garast se, légy nyugodt. Megverne az Isten érte.

A haldokló erre kileheli lelkét és valóban megnyugszik.

Sok Zsótért találók ebben a temetőben

három helyen is van sírboltjuk. Nagy kiterjedésű a család, tellett belőlük mindenfelé s hogy nem kizárólag a szegények temetője volt mindig a gyevi, ezt az ő jelentésük is bizonyítja.

Zsótér János élt 73 évet, meghalt 1861 november 19-én, mondja bővebb magyarázat nélkül az egyik sírkő. Utána nézek itthon az anyakönyvekben, felesége Dáni Katalin volt. Civis, mondja a matrikula, született 1738-ban. Mellette egészen elmosódott írású kisebb kő hirdeti Zsótér János életét, amely 1816 októberétől 1834 januárjáig tartott. Repente in via mortuus: mondja róla az anyakönyvi

feljegyzés, ami annyit jelent, hogy hirtelen halt meg utazása közben. Kerestem az összefüggéseket, nem találtam.

Azt mondták, hogy nincs a temetőnek nevezetes halottja, én mégis felfedeztem egyet.

TERHES JÓZSEF
utolsó hajóépítő mester
1855—1918.

Nem is közönséges sírjelzés ez, hanem kulturtörténeli adat, befejező strófája annak, amivel kezdtem. Visszahozza a kőrt, mikor hangos volt a felső Tiszapart a hajóácsok kopácsolásától, ott készült mindenki szemelátára a bögös hajó, amely vízre eresztetve megindult Istent nevében, hogy rendeltetésének éljen.

Terhes József, aki aránylag nem is ért el nagy kort, legfeljebb nagy időket, — bizonyára ott töltötte szabad óráit a parton és nézte, hogyan mőködésedik el ez a világ, amely gyárakhoz fordul, ha szüksége van hajóra, nézte és könnyű szökött a szemébe a gőzhajó tudóbajos zihálását hallva.

— Ha már hajót sem lehet ácsolni, mit ér az egész világ. De írjátok ki a sírkövemre, hogy én voltam az utolsó hajóépítő mester. Utánam nem következnek senki.

Ha másért nem, ezért az egyetlen adatért is érdemes volt térdig érő lábunkat a gyevi temetőben meghajlítani a Deszkásba.

(Szívi.)

Előnyös

harisnuaáraink:

2-86, 3-36, 3-75, alig észrevehető szépséghibával **Tisza Áruház,**
Szeged, Tisza Lajos-körút 46.

Röntgenágyu, hangos szívhallgató és számos egyéb meglepetés az augusztusi Nemzetközi Vásáron

Kilenc külföldi állam és több mint ezer kiállító részvételével az augusztus 14—24-ig megtartandó Budapesti Nemzetközi Vásár egyhelybe gyűjti mindazokat az ipari termékeket, amelyekkel Magyarország és Európa, sőt Ázsia legfejlettebb ipari és nyersanyagtermelő államai a háború harmadik évének végén is rendelkezésére állnak a fogyasztó tömegeknek.

A vásárnak emellett a szoros gazdasági célt követő ismertető és népszerűsítő akciója mellett, lesz azonban számos olyan látványosság is, amely méltán bámulatra fogja ejteni a közönséget. Az egyik ilyen különlegesség, amelyet minden látogató meg fog majd csodálni, a röntgenágyu, amelyet a Levente Egészségügyi Osztag mutat be működés közben. A leventék ezzel az ágyuval díjmentesen készítenek majd röntgenfelvételt a vásár bármely látogatójáról.

Lesz mindezen felül mozgósínázó repülőgépkiallítás, szovjethadiszármány bemutató, lesz divatrevü, gazdag élelmiszeresport, vendéglő. Várakozni szinte kapkodják az utazást igazolványt. Különösen mióta híre ment, hogy csütörtök az utolsó nap — csak augusztus 6-ig lehet a felárment jogosító vásárigazolványt kapni.

Nem mesterséges anyagból, hanem zamatos alma levéből készült a

„POMANA”

szénsavas üdítő ital.
Mindenütt kapható!

Óra-Ékszer vásárlásánál
javításánál
eladásánál

Fordulion bizalommal

Tóth Máv. órá-szészérészhez, Kárász-utca 13.

Eladás előleg nélkül 6 havi részletre. „Nemzeti Takarékoság” könyvecskére!
Legfinomabb svájci órák nagy reaktára. — Számtalan elismerő levél!